

Bescherming van persoonsgegevens in België

Inhoudsopgave

- Inleiding 3
- Enkele nuttige definities..... 5
- Voorafgaande formaliteit..... 8
- Verzameling van gegevens..... 10
- Onder welke voorwaarden mogen persoonsgegevens verwerkt worden?..... 13
- Gevoelige gegevens..... 16
- Hoe omgaan met de verzamelde gegevens?..... 18
- Rechten van de betrokkenen..... 20
- Overzending van gegevens naar het buitenland 24

Inleiding

De spectaculaire ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologieën biedt veel mogelijkheden en talrijke voordelen. Het gebruik van de computer en van telecommunicatienetwerken (internet) verhoogt de doeltreffendheid van de diensten en vergemakkelijkt vaak het dagelijkse leven. De aanwending van die technologieën houdt evenwel ook nieuwe gevaren in voor de persoonlijke levenssfeer en voor ieders vrijheden.

De verspreide gegevens hebben in een groot aantal gevallen betrekking op natuurlijke personen. Gegevensbanken of bestanden met persoonlijke gegevens worden aangelegd, aangewend, meegedeeld, verkocht. Het is voortaan moeilijk te weten wie gegevens heeft over wie en wat hij ermee doet. Het individu heeft niet langer de controle over de gegevens die hem betreffen. Om die reden wordt het gevaar voor misbruik steeds groter.

Sedert 1992 bestaat in België een wet die de bescherming van het individu waarborgt ten aanzien van het gebruik van persoonlijke gegevens die hem betreffen. De wet heeft met betrekking tot het gebruik van persoonsgegevens een verplichting tot transparantie ingevoerd: de personen van wie gegevens worden verwerkt, moeten daarvan op de hoogte worden gebracht, en de personen die de gegevens verwerken, moeten zich identificeren en meedelen waarom zij die gegevens verwerken. In de wet zijn tevens de regels voor gebruik van de persoonsgegevens vastgelegd, te weten wat met de ingewonnen gegevens mag of moet gebeuren. Op grond van de wet zijn eveneens nieuwe rechten ingevoerd voor personen die zijn opgenomen in gegevensbestanden of gegevensbanken: recht op inzage van de geregistreerde gegevens, recht op verbetering ervan, op verzet, ...

Op 24 oktober 1995 is een Europese richtlijn (wetgevende norm) goedgekeurd met het oog op de harmonisatie van de regels inzake de bescherming van persoonsgegevens op het volledige grondgebied van de Europese Unie. Net zoals alle andere lidstaten moest België de beginselen van die richtlijn in Belgisch recht omzetten. De wet van 8 december 1992 (hierna de Privacywet) (Belgisch Staatsblad 18 maart 1993) is als gevolg van deze omzetting grondig gewijzigd met de wet van 11 december 1998 (Belgisch Staatsblad 3 februari 2001). Ze werd daarna nog verder gewijzigd door onder meer de wet van 26 februari 2003 (Belgisch Staatsblad van 26 juni 2003)¹.

Deze algemene nota houdt rekening met de beschermingsregels die in België van kracht zijn sinds wijzigingen aan de Privacywet zijn doorgevoerd. Ze gaat echter niet over de invoering van sectorale comités binnen de Privacycommissie noch over de regels die eigen zijn aan bepaalde materies (registratie

---

¹ Zie ook het Koninklijk Besluit van 13 februari 1990 houdende uitvoering van de wet van 8 december 1992 (Belgisch Staatsblad van 13 maart 2001).

van kredieten, telecommunicatie, enz.). Er is hierover trouwens verdere informatie beschikbaar op de website van de Privacycommissie (<http://www.privacycommission.be>).

Deze toelichting is dus niet exhaustief en voor volledige informatie blijft het dan ook noodzakelijk de wetteksten of andere documentatie te raadplegen op de site van de Privacycommissie (<http://www.privacycommission.be>).

Enkele nuttige definities

Wat zijn persoonsgegevens?

Onder persoonsgegevens wordt iedere informatie betreffende een geïdentificeerd of identificeerbaar natuurlijk persoon verstaan (de "betrokkene" genoemd).

Het kan gaan om de naam van een persoon, een foto, een telefoonnummer (zelfs een telefoonnummer op het werk), een code, een bankrekeningnummer, een e-mailadres, een vingerafdruk, ...

Het begrip beperkt zich niet tot gegevens die de persoonlijke levenssfeer van personen betreffen. Zelfs de gegevens die betrekking hebben op het professionele of openbare leven van een persoon worden als "persoonsgegevens" beschouwd.

Alleen de gegevens die een natuurlijk persoon betreffen worden in aanmerking genomen en niet die betreffende een rechtspersoon of een vereniging (civiele of commerciële vennootschap of een vzw.).

Wie is de "betrokkene"?

Ieder van ons is een betrokkene. Zodra iemand een formulier invult, een bestelling doet, een plaats reserveert voor een concert of een treinkaartje reserveert, een kredietkaart gebruikt, zich inschrijft voor een cursus of in een sportclub, zich laat hospitaliseren, een boek leent van een openbare bibliotheek of een videocassette van een videotheek, zijn gsm-nummer mededeelt, worden persoonsgegevens verstrekt.

De wet maakt geen onderscheid tussen Belgen en niet-Belgen.

Wat wordt onder verwerking van gegevens verstaan ?

Onder verwerking wordt verstaan elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens. De betrokken bewerkingen zijn bijzonder gevarieerd en hebben betrekking op de verzameling van gegevens, de bewaring, het gebruik, de wijziging, de mededeling ervan, enz. Telkens wanneer een persoon wordt gevraagd een antwoordstrookje in te vullen, wordt dit beschouwd als een verwerking van gegevens door de persoon die de gegevens zal verzamelen. Een hotel dat de mogelijkheid biedt om via internet te reserveren verwerkt eveneens gegevens wanneer het de naam, de verblijfsdata en het kredietkaartnummer van de klant registreert. De gemeente die de naam van personen die een bouwaanvraag indienen doorgeeft aan een aannemer die hen reclame wenst toe te zenden, verwerkt eveneens persoonsgegevens.

De wet is van toepassing zodra de verwerking van persoonsgegevens, zelfs gedeeltelijk, geschiedt aan de hand van geautomatiseerde procedés. Die geautomatiseerde procedés hebben betrekking op alle informatietechnologieën: informatica, telematica, telecommunicatienetwerken (internet). De wet is dus bijvoorbeeld van toepassing op een geïnformatiseerde databank waarin de klanten of de leveranciers van

een vennootschap zijn geregistreerd, op het register voor de inschrijvingen van voertuigen dat de administratie bijhoudt, op de elektronische lijst van verrichtingen op een bankrekening, op het geïnformatiseerde bestand van het personeel van een onderneming of van de kinderen die in een school zijn ingeschreven, enz. De wet is eveneens van toepassing zodra een enkele verwerking aan de hand van een geautomatiseerd middel wordt verricht. Zo moet het agentschap voor tewerkstelling dat het curriculum vitae van kandidaten in de geschreven versie bijhoudt maar per fax aan werkgevers toezendt, de voorschriften van de wet naleven met betrekking tot alle bewerkingen die met de ontvangen curricula vitae verricht zijn (bewaren, klasseren, verzenden).

Wanneer gegevensverwerkingen worden uitgevoerd zonder gebruik te maken van geautomatiseerde procedés (in het bijzonder op papier of op microfiches) moet de wet toch worden nageleefd ingeval de gegevens zijn opgenomen of zijn bestemd te worden opgenomen in een manueel bestand, met andere woorden een bestand waarin de gegevens op grond van specifieke criteria kunnen worden geraadpleegd (bijvoorbeeld een alfabetische rangschikking op grond van de naam van de personen).

Wie is de verantwoordelijke voor de verwerking?

Het is heel belangrijk te weten wie door de wet als "verantwoordelijke voor de verwerking" wordt beschouwd. Het is immers die persoon die belast is met bijna alle wettelijke verplichtingen die bedoeld zijn om de bescherming van de verwerkte gegevens waarborgen. Hij wordt derhalve aansprakelijk gesteld in geval van moeilijkheden. De verantwoordelijke voor de verwerking is eveneens de belangrijkste gesprekspartner van de betrokkenen en van de controle instanties.

Voor de wet is de verantwoordelijke voor de verwerking de persoon die de doelstellingen en de middelen voor de verwerking van de gegevens vastlegt. Het kan gaan om een natuurlijk persoon of een rechtspersoon zijn, een feitelijke vereniging of een openbaar bestuur. Ingeval het doel en de middelen voor de verwerking krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie zijn bepaald, is de verantwoordelijke voor de verwerking de natuurlijke persoon, de rechtspersoon, de feitelijke vereniging of het openbaar bestuur krachtens de wet, het decreet of de ordonnantie als dusdanig aangewezen.

Gevallen waarin de Privacywet niet van toepassing is

Deze wet is niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van activiteiten met uitsluitend persoonlijke of huishoudelijke doeleinden. Dat is bijvoorbeeld het geval bij een privaat adressenbestand of bij een persoonlijke elektronische agenda. Dat soort bestanden mag worden bijgehouden zonder rekening te houden met de wet op de bescherming van persoonsgegevens.

In een aantal andere gevallen is alleen voorzien in een gedeeltelijke toepassing van de wet, nl. bij verwerkingen van persoonsgegevens voor uitsluitend journalistieke, artistieke of literaire doeleinden. Een

aantal bepalingen mag niet worden toegepast op die verwerkingen in een streven naar evenwicht tussen privacybescherming en de bescherming van de vrije meningsuiting.

Ook voor verwerkingen die in het kader van de openbare veiligheid worden verricht (door de Veiligheid van de Staat, ...) gelden gedeeltelijke uitzonderingen.

Voorafgaande formaliteit

Aangifte van verwerkingen en openbaar register

Vóór een verantwoordelijke voor de verwerking een volledig of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking verricht (bijvoorbeeld vóór hij persoonsgegevens begint te verzamelen), moet hij bij de Privacycommissie aangifte doen van de verwerking. Een aangifte dient niet om een vergunning of toelating aan te vragen, maar is exclusief bedoeld om een verwerking aan te geven. Behalve in zeer uitzonderlijke gevallen is er in België geen enkele toelating nodig om een verwerking op persoonsgegevens te verrichten.

Het aangifteformulier is rechtstreeks toegankelijk op de site van de Privacycommissie (<http://www.privacycommission.be>). Een formulier op papier en de bijhorende toelichting zijn ook verkrijgbaar op de site, of kunnen bij de Privacycommissie worden verkregen op telefonisch verzoek (02/274 48 00) of schriftelijk verzoek (Drukpersstraat 35, 1000 Brussel). Voor elke aangifte moet een bijdrage worden betaald: 25 euro als de aangifte via internet wordt verricht, 125 euro bij aangifte met het papieren formulier.

Alle inlichtingen vermeld in de aangifte worden in een openbaar register opgenomen. Eenieder kan dat register vrij raadplegen ter plaatse in de lokalen van de Privacycommissie of via internet. Er kan eveneens worden gevraagd om een uittreksel uit het register te ontvangen.

Inhoud van de aangifte

De aangifte bevat een omschrijving van de kenmerken van de verwerking. De volgende gegevens moeten erin zijn vermeld:

- de benaming van de verwerking;
- de doeleinden;
- de categorieën van verwerkte gegevens (niet de gegevens zelf);
- eventuele wettelijke of reglementaire basissen om die te kunnen verwerken;
- de categorieën van ontvangers aan wie de gegevens kunnen worden verstrekt;
- de waarborgen die aan de mededeling van gegevens aan derden verbonden moeten zijn;
- de wijze waarop de personen op wie de gegevens betrekking hebben van de verwerking in kennis worden gesteld;
- tot wie de betrokken personen zich kunnen richten voor hun recht op inzage en de maatregelen genomen om de uitoefening te vergemakkelijken;
- de categorieën gegevens bestemd om naar het buitenland te worden overgezonden, de landen van bestemming en de redenen waarom de doorgifte van persoonsgegevens naar landen die geen passend beschermingsniveau bezitten, toch plaatsvindt;
- de termijn waarna de gegevens niet meer mogen worden bewaard, gebruikt of verspreid;

- organisatorische en technische veiligheidsmaatregelen.

Uitzonderingen op de aangifteverplichting

Behalve manuele verwerkingen (op papier of op microfiche) zijn bepaalde geautomatiseerde verwerkingen van gegevens eveneens vrijgesteld van de aangifteverplichting, voor zover ze de door het Koninklijk Besluit van 13 februari 2001 (Belgisch Staatsblad van 13 maart 2001) opgelegde voorwaarden naleven, te weten:

- verwerkingen verricht door een vennootschap met het oog op personeelsbeheer;
- verwerkingen met het oog op het beheer van de lonen van het personeel;
- verwerkingen betreffende de boekhouding;
- verwerkingen die betrekking hebben op klanten- of leveranciersbeheer;
- verwerkingen verricht door een stichting of door een vzw betreffende de leden en de begunstigers ervan, en de personen met wie de verantwoordelijke regelmatige contacten onderhoudt;
- verwerkingen verricht door scholen en door onderwijsinstellingen die hun leerlingen en studenten betreffen.

Zelfs indien de verantwoordelijke voor die verwerkingen van de aangifteverplichting is vrijgesteld, moet hij dezelfde inlichtingen als die opgenomen in de aangifte toch ter beschikking stellen van elke persoon die daarom vraagt. Het betreft hier zeker geen nutteloze taak, maar een element dat bijdraagt tot een goed intern gegevensbeheer.

Verzameling van gegevens

Welke verplichtingen moet een persoon nakomen ingeval hij persoonsgegevens wenst te verzamelen?

De verzameling moet eerlijk gebeuren, wat betekent dat transparant moet worden gehandeld: de persoon die de gegevens verzamelt, moet aangeven waarom hij persoonsgegevens wil. Hij mag niet doen geloven een bepaald doel na te streven terwijl hij met de verzamelde gegevens andere bedoelingen heeft. Er mag ook niet worden gehandeld zonder medeweten van de betrokken personen (bv. als u via een website een bestelling plaatst en u daarvoor uw persoonsgegevens moet meedelen, moet die website in een rubriek voorzien waar u op de hoogte wordt gebracht wat er met uw gegevens zal gebeuren. Deze rubriek wordt meestal "privacy policy" genoemd).

Aan de personen bij wie de gegevens worden verzameld, moet informatie worden verstrekt, tenzij deze personen reeds op de hoogte zijn. Behalve de doelstellingen van de verzameling moeten volgende gegevens worden verstrekt:

- de naam en het adres van de verantwoordelijke voor de verwerking en eventueel van zijn vertegenwoordiger in België;
- de ontvangers of de categorieën van ontvangers van de gegevens (personen aan wie de gegevens worden meegedeeld);
- het al dan niet verplichte karakter van het antwoord en de eventuele gevolgen van niet-beantwoording;
- het recht van eenieder op toegang tot en verbetering van de persoonsgegevens die op hem betrekking hebben;
- indien de gegevens worden verwerkt met het oog op direct marketing (reclameacties) moet aan de betrokken personen worden meegedeeld dat zij beschikken over het recht om zich kosteloos tegen een dergelijke verwerking te verzetten.

Wie die informatie niet verstrekt wanneer hij gegevens verzamelt, kan worden gestraft met een boete van 550 tot 550 000 euro².

Welke gegevens mogen worden verzameld?

Er mogen enkel gegevens worden verzameld die relevant en noodzakelijk zijn rekening houdend met de aangekondigde doelstelling, bijvoorbeeld:

---

² De bedragen van de geldboetes in deze nota zijn vermeerderd met de geldende opcentiemen (45) op 1 maart 2004.

- een handelaar mag de naam en het adres van zijn klanten vragen teneinde hen facturen toe te sturen of hen over zijn commerciële activiteiten te informeren. Hij heeft echter geen reden om de geboortedatum of het beroep van zijn klanten te vragen;
- voor een school is het niet noodzakelijk om naar het loon van de ouders te vragen;
- het is evenmin nodig te vragen naar de burgerlijke staat van een persoon om voor hem een telefoonlijn te openen, hem in te schrijven in de openbare bibliotheek of om hem een kabelabonnement uit te reiken;
- de dienst psychosociale begeleiding verbonden aan een school mag niet systematisch bij alle ouders van de begeleide klassen informatie verzamelen over de gezondheidstoestand en de medische voorgeschiedenis van de gezinsleden.

Bepaalde gegevens die van gevoelige aard zijn, mogen niet worden verzameld. Het gaat in dit verband om gegevens met betrekking tot ras, politieke opvattingen, godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging, lidmaatschap van een vakvereniging, gezondheid, seksuele leven, verdenkingen, vervolgingen, strafrechtelijke of bestuurlijke veroordelingen. Het is in beginsel verboden deze gegevens te verzamelen. Bepaalde uitzonderingen worden echter toegestaan (zie "gevoelige gegevens"). Personen die niet-noodzakelijke of verboden gegevens vragen, kunnen worden gestraft met een boete van 550 tot 550 000 euro.

Mogen gegevens bij derden worden ingewonnen?

Het is niet altijd verplicht zich tot de betrokken personen te wenden om over hen gegevens te verkrijgen. De gegevens kunnen worden bekomen bij een derde (bv. een huisarts stuurt de gegevens van een patiënt naar een specialist) of bij instellingen of maatschappijen die over gegevensbanken beschikken die zij mogen meedelen (een uitzendbureau kan bv. worden gevraagd naar een lijst met het curriculum vitae van de personen die aan een gewenst beroepsprofiel beantwoorden).

In dit geval moeten de volgende gegevens aan de betrokken personen worden meegedeeld, tenzij zij daarvan reeds op de hoogte zijn:

- de naam en het adres van de nieuwe verantwoordelijke voor de verwerking (de persoon die de gegevens heeft verkregen) en eventueel van zijn vertegenwoordiger in België;
- de doelstellingen van de verwerking van de gegevens;
- de categorieën van de betrokken gegevens;
- de ontvangers of de categorieën van ontvangers van de gegevens (personen aan wie de gegevens worden meegedeeld);
- het recht van eenieder op toegang tot en op verbetering van de gegevens die hem betreffen;

- indien de gegevens worden verwerkt met het oog op direct marketing (reclameacties) moet aan de betrokken personen worden meegedeeld dat zij beschikken over het recht om zich kosteloos tegen een dergelijke verwerking te verzetten. Er geldt evenwel een vrijstelling van deze verplichting indien het onmogelijk is of onevenredig veel moeite kost de betrokken persoon in te lichten. Maar indien (later) contact wordt opgenomen met een of meer betrokkenen, moeten op dat moment de hierboven vermelde gegevens worden meegedeeld.

De persoon die aangeeft dat de betrokkenen onmogelijk kunnen worden ingelicht of zulks onevenredig veel moeite kost, moet zich rechtvaardigen bij de Privacycommissie. Hij voegt die verantwoording bij de aangifte die hij moet doen alvorens met de verwerking te beginnen (zie "voorafgaande formaliteit").

Onder welke voorwaarden mogen persoonsgegevens verwerkt worden?

Om persoonsgegevens te mogen verwerken (m.a.w. ze te verzamelen, te gebruiken, te beheren, mee te delen,... zie "Enkele nuttige definities"), moet aan twee voorwaarden zijn voldaan: een specifieke en gerechtvaardigde doelstelling nastreven en zich in een van de zes hieronder omschreven gevallen bevinden.

Er wordt een specifieke en gerechtvaardigde doelstelling nagestreefd

Persoonsgegevens mogen slechts worden verzameld met het oog op een of meer specifieke doelstellingen. Zij mogen slechts worden gebruikt in overeenstemming met die doelstellingen. Bovendien moeten die doelstellingen gerechtvaardigd zijn.

Eén of meer specifieke doelstellingen: er mogen geen persoonsgegevens worden verzameld en er mag niet worden beslist ze te gebruiken zonder een nauwkeurig bepaalde doelstelling. Deze doelstelling wordt bij het begin vastgelegd en bepaalt het verdere verloop van de activiteiten. Op grond van de nagestreefde doelstelling kan worden vastgesteld welke gegevens mogen worden verzameld, wat met de gegevens mag worden gedaan, of ze mogen worden meegedeeld en aan wie, enz.

Er mogen alleen handelingen worden verricht die beantwoorden aan de nagestreefde doelstellingen en daarmee verenigbaar zijn. Als verenigbaar wordt beschouwd datgene wat bij wet is bepaald en wat de betrokken persoon **redelijkerwijs** mag verwachten.

Personen die de oorspronkelijk aangekondigde doelstelling niet in acht nemen en die gegevens gebruiken voor andere, met deze doelstelling onverenigbare doeleinden, maken oneigenlijk gebruik van de verwerking en kunnen worden gestraft met een boete van 550 tot 550 000 euro.

Dat is bijvoorbeeld het geval bij:

- een burgemeester van een gemeente die als voorzitter van de raad van bestuur van de gemeentelijke kinderdagverblijven en rusthuizen toegang heeft tot de lijsten van de ingeschrevenen in deze instellingen en deze lijsten gebruikt voor zijn verkiezingscampagne (waarbij hij in zijn drukwerk vermeldt "Ik hecht veel belang aan de kwaliteit van de kinderopvang" of "De situatie van de bejaarden behoort tot mijn prioriteiten", al naargelang van de lijst die hij gebruikt);
- een fitnessclub die haar ledenlijst verkoopt aan een bedrijf dat vermageringskuren aanbiedt;
- een oogarts die de namen van zijn patiënten doorgeeft aan een bedrijf dat gespecialiseerd is in de verkoop van contactlenzen (hij mag daarentegen zijn dossiers wel doorgeven aan een collega van wie hij de mening wil weten);

- een grootwarenhuis dat zijn bestand met alle aankopen van elke klant die een getrouwheidskaart met punten heeft, verkoopt aan een marketingbedrijf dat van elke geregistreerde persoon de voorkeuren inzake voeding, drank, hygiëne, aangekochte hoeveelheid en het merk van de gekozen producten wil kennen.

Een gerechtvaardigde doelstelling: om te worden toegestaan moet de doelstelling van de verwerking van persoonsgegevens gerechtvaardigd zijn. Dit betekent dat er een evenwicht moet bestaan tussen het belang van de verantwoordelijke voor de verwerking en de belangen van de personen op wie de verwerkte gegevens betrekking hebben. Een doelstelling die een bovenmatige schending zou zijn van de persoonlijke levenssfeer van de betrokken personen, wordt niet als gerechtvaardigd beschouwd.

Bijvoorbeeld:

een bestand met bijna-zestigers samenstellen om hen op hun zestigste verjaardag documentatie toe te sturen over een verzekering die tegemoet komt in de kosten van een begrafenis of crematie, "omdat het tijd wordt hierover na te denken", kan niet als gerechtvaardigd worden beschouwd. Het nadeel dat de personen ondervinden is ongetwijfeld groter dan het commerciële belang van de verantwoordelijke voor de verwerking.

Een van de volgende gevallen doet zich voor

Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt:

- indien de betrokken persoon zijn ondubbelzinnige TOESTEMMING heeft gegeven. De toestemming is enkel geldig indien het een vrijwillig gegeven toestemming betreft (met andere woorden ingeval zij werd gegeven zonder dat druk werd uitgeoefend), een specifieke toestemming (die m.a.w. betrekking heeft op een nauwkeurig bepaalde verwerking), en zij met kennis van zaken gegeven is (de persoon heeft alle nuttige informatie betreffende de voorgenomen verwerking ontvangen). De toestemming moet niet noodzakelijk schriftelijk worden gegeven, maar dan stelt zich wel het probleem van de bewijslast;
- indien de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een OVEREENKOMST of voor de uitvoering van precontractuele maatregelen waarom de betrokken persoon heeft gevraagd. Dat is het geval bij de registratie van gegevens die nodig zijn om een dienst te kunnen factureren, om krediet te verlenen, om een verzekeringspolis af te sluiten, enz.;
- indien de verwerking bij WET, decreet of ordonnantie is vereist. Zo heeft de werkgever de verplichting om aan de sociale zekerheid bepaalde gegevens betreffende zijn personeel mee te delen;
- indien de verwerking noodzakelijk is om een VITAAL BELANG van de betrokken persoon te vrijwaren. Dat is het geval bij het bewusteloze slachtoffer van een ongeval over wie medische

gegevens (in het bijzonder de resultaten van bloedonderzoeken) worden verzameld met het oog op zijn verzorging;

- indien de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een TAAK VAN OPENBAAR BELANG of die deel uitmaakt van de uitoefening van het openbaar gezag. De NMBS heeft bijvoorbeeld het recht een register bij te houden van de houders van een treinabonnement en bpost is gemachtigd een bestand aan te leggen van adreswijzigingen om de post verder te kunnen bezorgen in geval van verhuizing.
- indien de gegevensverwerking noodzakelijk is om een GERECHTVAARDIGD BELANG van de verantwoordelijke voor de verwerking of van een derde te behartigen, op voorwaarde dat het belang of de rechten van de betrokken persoon niet zwaarder doorwegen. De verwerking is toegestaan indien het belang van de samensteller bij de gegevensverwerking groter is dan het belang dat de betrokken erbij heeft om die gegevens niet te verwerken.

Gevoelige gegevens

Welke gegevens?

Bepaalde persoonsgegevens zijn van meer gevoelige aard dan andere. De naam en het adres van een persoon zijn eigenlijk onschuldige gegevens, maar dit geldt bijvoorbeeld niet voor zijn politieke overtuigingen, seksuele voorkeuren of zijn gerechtelijk verleden. De wet regelt de registratie en het gebruik van deze gevoelige gegevens veel strikter.

Het gaat concreet om gegevens betreffende ras, politieke opvattingen, godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuigingen, lidmaatschap van een vakvereniging, gezondheid, seksuele leven, verdenkingen, vervolgingen of strafrechtelijke of bestuurlijke veroordelingen.

Verboden gegevens...

Het is in beginsel verboden hierboven omschreven gegevens te verzamelen, te registreren of te vragen ze mee te delen. Personen die dat doen, kunnen worden gestraft met een boete van 550 tot 550 000 euro en in geval van herhaling met een gevangenisstraf van 3 maanden tot 2 jaar.

... behalve in zeer specifieke gevallen

Deze gegevens mogen in nauwkeurig omschreven gevallen echter wel worden verwerkt.

Toegestane gevallen

Met uitzondering van gegevens betreffende de verdenkingen, vervolgingen en veroordelingen, kunnen gevoelige gegevens worden verwerkt na schriftelijke toestemming van de betrokken persoon. Die uitzondering geldt evenwel niet ingeval de verantwoordelijke voor de verwerking de huidige of potentiële werkgever is van de betrokken persoon of wanneer deze laatste zich in een afhankelijke positie bevindt ten aanzien van de verantwoordelijke voor de verwerking die hem belet vrij te weigeren. In een dergelijke situatie wordt schriftelijke toestemming toch aanvaard indien daardoor aan de betrokken persoon een voordeel kan worden verleend. Gevoelige gegevens mogen ook worden verwerkt indien dat noodzakelijk is om zorgen te verstrekken (de verwerking moet dan gebeuren onder toezicht van een persoon werkzaam in de gezondheidszorg), indien de verwerking vereist is krachtens de arbeidswetgeving of met oog op toepassing van de sociale zekerheid, indien de verwerking betrekking heeft op gegevens die de betrokken persoon duidelijk heeft bekendgemaakt (bv. het lidmaatschap van een politieke partij van een persoon die een verkiezingscampagne heeft gevoerd), indien de verwerking noodzakelijk is voor wetenschappelijk onderzoek, enz.

Politieke partijen, congregaties, vakbonden, ziekenfondsen en andere instellingen mogen uiteraard de gegevens van hun leden registreren en gebruiken. Zij mogen die gegevens evenwel niet meedelen aan derden zonder toestemming van de betrokken personen.

Gegevens betreffende verdenkingen, vervolgingen en veroordelingen mogen worden verwerkt door een overheidsinstantie indien dat noodzakelijk is voor de uitoefening van haar taken, door een advocaat voor de verdediging van zijn cliënten, door iedere persoon voor het beheer van zijn eigen geschil of indien het noodzakelijk is voor de verwezenlijking van bij wet vastgestelde doelstellingen of voor wetenschappelijk onderzoek.

Bijkomende voorzorgsmaatregelen

Voor al deze gevallen moeten bijkomende waarborgen in acht worden genomen, te weten:

- de verantwoordelijke voor de verwerking moet de categorieën van personen aanwijzen die toegang hebben tot de gegevens, alsook precies omschrijven wat hun functie is bij de gegevensverwerking. Dit verplicht de verantwoordelijke voor de verwerking niet om de personen nominatief aan te wijzen, maar wel om toegangsprofielen uit te werken (bv. artsen en verplegend personeel van het ziekenhuis). De verantwoordelijke voor de verwerking moet er bovendien voor zorgen dat de aangewezen personen er wettelijk, statutair of contractueel toe gehouden zijn het vertrouwelijk karakter van de gegevens in acht te nemen;
- bij de voorlichting van de betrokken persoon (zie "Verzameling") moet de verantwoordelijke voor de verwerking de wet of normerende bepaling vermelden op grond waarvan de gegevensverwerking is toegestaan. Hierdoor kan worden nagegaan waarop de verantwoordelijke zich baseert om de in beginsel verboden gegevens te verwerken;
- ingeval de schriftelijke toestemming van een persoon om zijn gevoelige gegevens te verwerken de grondslag voor de verwerking vormt, moeten aan die persoon de redenen worden meegedeeld waarom die gegevens worden verwerkt en moet hem de lijst worden bezorgd met de categorieën personen die toegang hebben tot de gegevens.

Hoe omgaan met de verzamelde gegevens?

Zorgen voor de kwaliteit van de gegevens

De verwerkte gegevens moeten nauwkeurig en, indien nodig, bijgewerkt zijn. De verantwoordelijke voor de verwerking moet alle redelijke maatregelen nemen om onnauwkeurige of onvolledige gegevens te verbeteren of te wissen. Indien hij dit niet doet, kan hij worden gestraft met een boete van 550 tot 550 000 euro.

Zorgen voor de vertrouwelijkheid van de gegevens

De verantwoordelijke voor de verwerking moet ervoor zorgen dat de personen die onder zijn gezag werken alleen toegang hebben tot en gebruik kunnen maken van de gegevens die zij nodig hebben voor de uitvoering van hun taken. Personeelsleden mogen in geen geval toegang krijgen tot gegevens die zij niet nodig hebben.

Bovendien moet de verantwoordelijke voor de verwerking zijn personeel op de hoogte brengen van de wettelijke voorschriften betreffende gegevensbescherming en moet hij hun de te respecteren beginselen in dit verband uitleggen.

Zorgen voor de veiligheid van de gegevens

De gegevens moeten worden beschermd tegen ongezonde interne of externe nieuwsgierigheid, alsook tegen niet-toegestane bewerkingen. Het risico op lekken en schendingen van de integriteit van de gegevens is tegenwoordig maar al te duidelijk aanwezig, of dit nu toevallig of kwaadwillig gebeurt. Het is daarom van fundamenteel belang veiligheidsmaatregelen te nemen om de gegevens te beschermen.

Deze veiligheidsmaatregelen zijn van tweeërlei aard: organisatorische maatregelen (beperking van het aantal personen dat toegang heeft tot de gegevens, gebruik van toegangscode's, afsluiten van de kamers waarin zich de computers en de gegevensbestanden bevinden, enz.) en technische maatregelen.

Hoe gevoeliger de betrokken gegevens en hoe groter het risico voor de betrokken persoon, hoe meer voorzorgsmaatregelen er moeten worden genomen. Zo moeten gezondheidsgegevens die worden gebruikt buiten een medische context (bijvoorbeeld door een verzekeringsmaatschappij om een levensverzekering toe te kennen) met strenge veiligheidsmaatregelen worden beschermd. Om de verantwoordelijke voor de verwerking hierin wegwijs te maken heeft de Privacycommissie een document uitgewerkt met [referentiemaatregelen voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens](#). In de rubriek "[Informatiebeveiliging](#)" op de website van de Privacycommissie vindt u meer details hierover.

Gegevens wissen

Persoonsgegevens mogen niet worden bewaard in een vorm die de mogelijkheid biedt personen langer dan nodig in verhouding tot het nagestreefde doel te identificeren. Zij moeten derhalve worden gewist of anoniem worden gemaakt. Zoniet kan een boete van 550 tot 550 000 euro worden opgelegd.

Rechten van de betrokkenen

Aan eenieder, ongeacht zijn leeftijd, woonplaats of nationaliteit, worden rechten toegekend ten aanzien van de personen die gegevens over hem verwerken:

Recht op informatie

Persoonsgegevens mogen niet worden verwerkt zonder medeweten van de betrokkenen. Wanneer persoonsgegevens worden verzameld, moeten de betrokkenen in kennis worden gesteld van het doel van die verzameling. In de wet is bepaald welke gegevens moeten worden meegedeeld. Deze formaliteit moet worden vervuld, ongeacht of de gegevens bij de betrokkene zelf of onrechtstreeks zijn verkregen (Zie "Verzameling van gegevens").

Recht om vragen te stellen

Iedereen heeft het recht aan iedere verantwoordelijke voor een verwerking te vragen of hij al dan niet gegevens over hem bezit. De ondervraagde verantwoordelijke moet dit dan verduidelijken en zo ja, moet hij uitleggen met welk doel hij over deze gegevens beschikt, welke gegevenscategorieën het betreft en wie de ontvangers van deze gegevens zijn.

Het recht op rechtstreekse toegang

Waarom hebben de betrokken personen toegang?

Iedereen heeft het recht om in een begrijpelijke vorm een afschrift van de verwerkte gegevens en alle beschikbare informatie over de oorsprong ervan te ontvangen. Het recht om de herkomst van de gebruikte gegevens te kennen is bijzonder belangrijk, want het is vooral deze vraag die de betrokkenen bezighoudt.

Het is mogelijk dat een beslissing die ingrijpende gevolgen heeft voor de betrokkene alleen wordt genomen op grond van een geautomatiseerde verwerking (dit kan het geval zijn voor de toekenning van een lening of intekening op een verzekering). In dat geval moet de betrokkene ook toegang kunnen hebben tot de logica die aan de betrokken geautomatiseerde verwerking ten grondslag ligt.

Hoe moet het recht op toegang worden uitgeoefend?

Om het recht op toegang uit te oefenen, moet de betrokken persoon een verzoek richten tot de verantwoordelijke voor de verwerking en daarbij het bewijs van zijn identiteit leveren (bijvoorbeeld door een fotokopie van zijn identiteitskaart bij te voegen). Het verzoek kan met de post of via om het even welk telecommunicatiemiddel (fax, e-mail met elektronische handtekening) worden toegezonden.

De verantwoordelijke moet ten laatste binnen vijfenveertig dagen na ontvangst van het verzoek antwoorden. Zoniet kan hem een boete van 550 tot 550 000 euro worden opgelegd. Bovendien kan dit

worden aangegeven bij de Privacycommissie en kan zelfs klacht worden ingediend bij de rechter (zie hieronder "Beroepsmogelijkheden"). Zulks geldt ook wanneer de verantwoordelijke voor de verwerking onnauwkeurige of onvolledige inlichtingen heeft verstrekt.

Recht op onrechtstreekse toegang

In twee gevallen heeft de betrokkene onrechtstreekse toegang tot zijn gegevens.

De persoon op wie de gegevens betrekking hebben, heeft toegang tot zijn gezondheidsgegevens, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een door de betrokkene gekozen persoon werkzaam in de gezondheidszorg, ingeval de verantwoordelijke voor de verwerking of de betrokkene zelf om het optreden van een tussenpersoon verzoeken.

Voor gegevens verwerkt ten behoeve van de veiligheid van de staat, van de openbare veiligheid, van de landsverdediging, van de preventie of van de bestraffing van misdrijven is eveneens voorzien in onrechtstreekse toegang. In die gevallen moet de betrokkene zich richten tot de Privacycommissie, waarbij hij het bewijs van zijn identiteit levert, en haar vragen de hem betreffende gegevens te raadplegen. De Privacycommissie voert de nodige controles uit, doet overgaan tot de nodige wijzigingen en deelt aan de betrokken persoon mee dat de verificatie is verricht zonder de inhoud ervan te onthullen.

Recht op verbetering

Iedereen kan kosteloos onjuiste gegevens die op hem betrekking hebben, doen verbeteren en onvolledige, irrelevante of verboden gegevens doen wissen of het gebruik ervan verbieden.

De verantwoordelijke voor de verwerking moet binnen een maand een antwoord geven aan de persoon die om verbetering heeft verzocht. Hij moet de door hem uitgevoerde verbeteringen of schrappingen vermelden. Zoniet kan de betrokken persoon zich richten tot de Privacycommissie om het gedrag van de verantwoordelijke aan te klagen. Hij kan eveneens klacht indienen bij de rechterlijke instanties (zie hieronder "Beroep").

Ingeval onjuiste, onvolledige, irrelevante of verboden gegevens aan derden zijn bezorgd, moet de verantwoordelijke binnen een maand de uit te voeren verbeteringen of schrappingen doorgeven aan de personen aan wie die gegevens zijn meegedeeld, tenzij dit onmogelijk of uitermate moeilijk blijkt te zijn.

Recht op verzet

Eenieder heeft het recht zich ertegen te verzetten dat gegevens die op hem betrekking hebben worden verwerkt, maar hij moet daarvoor ernstige en gerechtvaardigde redenen invoeren.

Beperkingen van het recht van verzet

Het recht van verzet wordt niet toegestaan voor verwerkingen die noodzakelijk zijn bij het sluiten of de uitvoering van een overeenkomst; de betrokkenen kunnen zich ook niet verzetten tegen een verwerking van hun gegevens die is opgelegd op grond van een wettelijke of reglementaire verplichting.

Wanneer de gegevens worden verzameld met het oog op direct marketing (waaronder reclameacties), kan de betrokkene zich kosteloos en zonder enige verantwoording verzetten tegen de verwerking van zijn gegevens. Wanneer wordt gevraagd een antwoordstrook in te vullen en de persoon die de gegevens verzamelt het voornemen heeft ze aan directmarketingbedrijven te bezorgen, moet hij dit op de strook vermelden en heeft de betrokkene het recht zich zonder enige verantwoording tegen deze mededeling te verzetten. Ook wie wordt lastig gevallen met telefonische voorstellen om lederen salons te gaan bekijken of wijn te proeven, kan eisen om geschrapt te worden van de lijst van de persoon die hem opbelt.

Het recht niet aan een geautomatiseerde beslissing te worden onderworpen

Het is niet wenselijk dat een beslissing die aan een persoon wordt opgelegd enkel en alleen afhangt van de beslissingen van een machine. Bijgevolg is het bij wet verboden dat een beslissing die ingrijpende gevolgen heeft voor een persoon, alleen wordt genomen op grond van een geautomatiseerde gegevensverwerking, met als doel bepaalde aspecten van zijn persoonlijkheid te evalueren.

Dit verbod is evenwel niet van toepassing wanneer de beslissing genomen wordt in het kader van een overeenkomst (bijvoorbeeld voor de toekenning van een lening of intekening op een verzekering) of gegrond is op een wettelijke of normerende bepaling. Die overeenkomst of bepaling moet voorzien in maatregelen die de vrijwaring van de belangen van de betrokken persoon waarborgen. Deze laatste moet ten minste het recht hebben zijn mening op gepaste wijze te doen gelden.

Beroepsmogelijkheden bij moeilijkheden om zijn rechten te doen eerbiedigen

Bij de Privacycommissie

In geval van moeilijkheden bij de uitoefening van de rechten toegekend op grond van de wet of in geval van niet-nakoming van de verplichtingen voortvloeiend uit de wet, kan de betrokkene een klacht richten aan de Privacycommissie. Zij komt tussen om de verantwoordelijke voor de verwerking ertoe te brengen de verplichtingen na te komen die de wet hem oplegt. Zij tracht geschillen in der minne te regelen. In geval van mislukking brengt de Privacycommissie een advies uit over de gegrondheid van de klacht. Indien zij een misdrijf vaststelt, doet zij hiervan aangifte bij de procureur des Konings. De voorzitter van de Privacycommissie kan elk geschil over de toepassing van de Privacywet ook voorleggen aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

Bij de rechtbank

Ontevreden personen kunnen ook klacht indienen bij de Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg van hun woonplaats, of de klacht voorleggen aan de voorzitter van deze rechtbank. In dat laatste geval is het aanbevolen zich te laten bijstaan door een advocaat.

Overzending van gegevens naar het buitenland

Overzending van persoonsgegevens naar een lidstaat van de Europese Unie

Persoonsgegevens worden vrij overgezonden tussen de lidstaten van de Europese Unie. Een persoon die in België gevestigd is, kan derhalve vrij persoonsgegevens naar een ander land van de Europese Unie verzenden indien dit krachtens de Belgische wet gerechtvaardigd is, d.i. indien de overzending nodig is om het aangekondigde doel van de gegevensverwerking te verwezenlijken of indien ze verenigbaar is met die doelstelling (zie "Onder welke voorwaarden mogen persoonsgegevens verwerkt worden?").

Een bank kan bijvoorbeeld gegevens betreffende een van haar cliënten verzenden om in Frankrijk een betaling te verrichten; een Belgisch ziekenhuis kan aan een Italiaanse instelling van de sociale zekerheid de gegevens inzake de hospitalisatiekosten van een lid van die instelling meedelen; een reisagentschap kan aan de Nederlandse luchtvaartmaatschappij en aan het Spaanse hotel waarbij de klant een plaats heeft gereserveerd gegevens betreffende die klant verzenden; een bedrijf kan zijn personeelsbestand overbrengen naar een ander land van de EU.

Overzending van persoonsgegevens buiten de Europese Unie

Buiten de Europese Unie, en meer in het algemeen de Europese Economische Ruimte, mogen persoonsgegevens enkel worden overgezonden naar landen die aan die gegevens bescherming bieden die gelijkwaardig is aan die het grondgebied van de Europese Unie. Gelet op het gemak waarmee gegevens dankzij nieuwe technologieën circuleren, zou bij gebrek aan een dergelijke regel de uitgebreide bescherming die gewaarborgd wordt in de Europese Unie snel worden uitgehold.

Iedere verantwoordelijke voor een verwerking die persoonsgegevens buiten de Europese Unie wenst over te zenden, moet zich er eerst van vergewissen dat het land van bestemming een passend beschermingsniveau biedt. Indien het beschermingsniveau van het land van bestemming als passend kan beschouwd worden, kan de overzending immers gebeuren alsof het ging om een overzending tussen twee Belgische verantwoordelijken of naar een ander land van de Europese Unie. De verantwoordelijke voor de verwerking zal niettemin altijd de algemene beginselen van de wet (onder meer wettigheid, verenigbaarheid van de mededeling van de gegevens aan een derde met de oorspronkelijke verwerking, kennisgeving aan de betrokkenen) moeten eerbiedigen.

Het passend karakter van het beschermingsniveau van landen buiten de Europese Unie wordt bepaald door de Europese Commissie, onder meer op basis van de algemene en sectorale wetgeving van het betrokken land en van de beroepsregels. De Europese Commissie heeft reeds het passend beschermingsniveau van de volgende landen erkend: Zwitserland, Canada (voor verwerkingen onderworpen aan de Canadese "*Personal Information Protection and Electronic Documentation Act*") en voor gegevens van luchtvaartpassagiers), Andorra, Argentinië, de Verenigde Staten (indien de ontvanger van de gegevens in de

Verenigde Staten de "*Safe Harbor Principles*" heeft aanvaard en voor gegevens van luchtvaartpassagiers), Guernesey, het eiland Man, de Faeröereilanden, Jersey, Australië (voor gegevens van luchtvaartpassagiers), IJsland, Liechtenstein en Israël. Voor alle bijkomende informatie of voor het raadplegen van de laatste bijwerkingen aan de lijst met landen die een passend beschermingsniveau bieden, wordt ten stelligste aangeraden [de website van de Europese Commissie](#) te raadplegen.

Indien het land waarnaar de verantwoordelijke voor de verwerking gegevens wenst over te zenden niet voorkomt in de lijst van de Europese Commissie, betekent dit niet noodzakelijk dat iedere verzending onmogelijk is. De verantwoordelijke voor de verwerking kan namelijk eveneens via een overeenkomst zelf passende bescherming bieden. Zo kan bescherming geboden worden door middel van een overeenkomst die bindend is voor de persoon die de gegevens toezendt en voor degene die ze ontvangt, en die voldoende garanties bevat inzake gegevensbescherming. In België dient een dergelijke overeenkomst toegestaan te worden bij koninklijk besluit, na advies van de Privacycommissie. Om de verantwoordelijken voor de verwerking hierbij te helpen, stelt de Europese Commissie modelovereenkomsten ter beschikking die automatisch beschouwd worden als voldoende waarborgen biedend voor gegevensbescherming. In België hoeven overeenkomsten die exclusief en integraal de modelovereenkomst van de Europese Commissie overnemen in de praktijk niet "bekrachtigd" te worden bij koninklijk besluit. Zij hoeven evenmin het voorwerp uit te maken van een machtiging door de Privacycommissie. Een kopie van de overeenkomst zal niettemin naar de Privacycommissie moeten worden gestuurd, opdat zij zich zou kunnen vergewissen van de overeenstemming met de modelovereenkomsten van de Europese Commissie. Bovendien zullen deze verwerkingen in principe moeten worden aangegeven in het openbaar register van de Privacycommissie, behoudens uitzonderingen op basis van de toepasselijke regels inzake aangiften. De modelovereenkomsten zijn beschikbaar op [de website van de Europese Commissie](#).

Multinationals die gegevensstromen willen uitvoeren naar vestigingen buiten de Europese Economische Ruimte kunnen eveneens voldoende waarborgen inzake gegevensbescherming bieden via interne gedragscodes (*Binding Corporate Rules*). Deze codes moeten bekrachtigd worden door de verschillende bij de stroom betrokken nationale gegevensbeschermingsautoriteiten. In België moet een koninklijk besluit worden aangenomen na advies van de Privacycommissie. Er werd een gecoördineerde Europese procedure ingesteld die de multinational de mogelijkheid biedt om zijn aanvraag in te dienen bij een nationale autoriteit die vervolgens contact zal opnemen met de andere betrokken Europese autoriteiten om een gezamenlijk onderzoek te voeren over het ontwerp van gedragscode en aldus te komen tot coherente beslissingen van de verschillende gegevensbeschermingsautoriteiten. Gelieve voor meer informatie [de website van de Europese Commissie](#) te raadplegen, alsook de werkdocumenten die werden aangenomen door de Groep gegevensbescherming artikel 29 (onder meer documenten 74, 107, 108 en 133, dit laatste document bevat een typeformulier om een gecoördineerde goedkeuringsprocedure in te leiden).

Bij gebrek aan een overeenkomst bestaan er nog bepaalde "uitzonderingen" waardoor gegevens kunnen worden overgezonden naar derde landen. Dit is onder meer het geval wanneer de betrokkenen hun ondubbelzinnige toestemming geven voor de verzending van hun gegevens aan een dergelijk land, wanneer de verzending noodzakelijk is voor de tenuitvoerlegging van een overeenkomst met de betrokkene, of wanneer de gegevens afkomstig zijn uit een openbaar register ter informatie van het publiek (bijvoorbeeld telefoongids, handelsregister). Deze uitzonderingen moeten op restrictieve wijze geïnterpreteerd worden en kunnen geen normaal kader vormen voor de verzending van gegevens (zie werkdocument 114 van de Groep gegevensbescherming artikel 29 betreffende de gemeenschappelijke interpretatie van de bepalingen van artikel 26, 1e lid van de Richtlijn 95/46 van 24 oktober 1995, aangenomen op 25 november 2005) . Het is aanbevolen om snel een contractuele oplossing te vinden die beduidend grotere waarborgen biedt voor de bescherming van burgergegevens.